

На Ковельському напрямку (До 60 – річчя визволення України)

Пролітають роки. Змінюються покоління. Друзі вже не просто старіють, а й відходять, прступаючись місцем онукам-правнукам. і залишають не тільки зроблене власними руками та ціною творчої, напруженої, а нерідко й подвижницької праці, а й свою пам'ять. Така природа людського буття. І не вина людей, що багато подій і вчинків у їхній пам'яті згладжуються. Серед пережитого чимало й такого, що вкарбувалось у спогади назавжди. Й найчастіше воно стосується Великої Вітчизняної війни - події, яка принесла старшому поколінню тяжкі випробування, страждання і втрати. Бо радісне і щасливе - миттєве. І воно не так сильно вкарбовується у душу, як болісне і тривожне.

І в мені живе пам'ять пережитого. Радуюся, що про фронтову всенародну звитягу пишуть багато і вдумливо. Сумую, підмічаючи, як декому хочеться знівелювати, перекрутити чи применшити значення тих полум'яних літ в долі народу. Це так злочинно і непорядно - применшувати заслуги дідів-прадідів в очах юних поколінь! Адже я з тих, хто бачив війну в кіно. Пройшовши її кривавими Шляхами, я перед будь-яким судом можу свідчити про той героїчний і многотрудний час.

Однією з вікопомних дат війни вважаю 28 жовтня - день, коли Україну звільнено від фашистської навали. Відтоді минає 60 літ. І мені, як фронтовику, випало брати участь у цьому визвольному поході, перетинати кордон і вступати на територію сусідньої країни, народ якої потерпав від фашистського гноблення. То був україно-польський кордон. Мое бойове хрещення відбулося під білоруським містом Бобруйськом, у ході операції „Багратіон" Ворожий фронт, було прорвано. Радянські війська непрохідними болотами гнали фашистів на захід. А після визволення Мінська нашу 12-ту артилерійську дивізію, що перебувала в резерві Головнокомандування, передислокували під Ковель, По дорозі з Білорусії на Україну наша частина зробила відпочинок під Рівним. Треба було зняти напругу великої битви, поновити фізичні і духовні сили. На це пішло три дні, а вже під Ковелем зупинились у вільховому лісі. Вдень відпочивали, а вночі на бойових позиціях копали траншеї й окопи для бійців і мінометів, будували бліндажі поблизу річки Турії. На плечах, по траншеї носили товсті колоди. То була робота до поту. Навіть до крові. І робилося все скритно, щоб німецьке командування не виявило на цій ділянці фронту нових сил.

За кілька ночей нові позиції було облаштовано, і всю бойову техніку, 120- і 160-міліметрові міномети та гармати різного калібру, перемістили сюди. А ще через кілька днів почалася артпідготовка. Чи то розвідка боєм, чи планово-наступальна операція, але була вона досить потужною, і німці почали відступати. Під час артилерійського „обробітку" ворожих позицій мурашки поза спиною бігали. Земля стогнала. Все заволокло пилом і димом. Німецькі недобитки, не витримавши такого удару, рятувалися втечею за річку Буг. Але й там закріпитися не вдалося. Переслідуючи їх по п'ятах, радянські бійці гнали загарбників на Захід.

Пригадую: нас радісно зустрічало міст Люблін. Там, якщо не зраджує пам'ять, була лиш кількагодинна зупинка. А далі - бої аж до Віслі. На лівому її березі у запеклому бою захопили плацдарм трохи південніше Варшави..

Коли переправлялися через Буг - наш західний кордон! - у серці вирувала радість. Наш рідна земля, Україна очищена від фашистське нечисті! І, мабуть, кожному пригадалася ніч з 21-г на 22 червня 1941 року, коли фашисти віроломно порушили цей кордон.

Незабутня для мене "та ніч. До війни навчався у Клесівському ФЗУ - фабричне заводському училищі, чимось подібному д нинішнього ПТУ. Й у суботу мені до болю в сері закортіло додому. Начальство не відпускало, і наважився на порушення

дисципліни. Після відбою накинув на плечі бушлат, під бушлата опоясав штани і так, тільки у натільній білизні, н зашнуровуючи черевиків, вийшов буцімто вбиральню. Вже на подвір'ї вдягнувся як слід -бігом на залізничну станцію! Не встиг: потяг н Сарни пішов. Не роздумуючи, як і герой відоме пісні, я також „по шпалах, по шпалах" подався д Сарн. Чув гул і бачив спалахи, що осявали небо на заході. Думав, грім і блискавка. Побоювався що дощ, чого доброго, накриє. Але дощу не було Небо густо іскрилося зорями. І хіба міг здогадатися, що то грізне лихо насувається на нашу країну? За якихось 500-800 метрів від мосту через Случ мене затримала колійна сторожа. Розпитували, звідки і куди, роздивлялися учнівське посвідчення, а відпустивши, - направили до шосейного мосту, що був за півкілометра від залізничного. Перед світанком дістався у Сарни. Але й там потягу до Антонівки не було! Ґрунтовою дорогою, яку добре знав (разом з каноницькими дядьками їздив на облаштування злітного поля для літаків), пішки подався далі. І десь біля 12-ої, опівдні, прибився додому.

У другій половині дня у каноницькому парку зібрався сход. Приїхав хтось і з району, й від нього разом з усіма дізнався, що фашистська Німеччина напала на Радянський Союз. Зачувши це, батько негайно відправив мене назад, отож у понеділок я вже постав перед своїм училищним начальством. Мене пожурили. Але то вже значення не мало. Училище готувалося до евакуації, і через кілька днів нас розформували. Хто був місцевий - усіх відправили по домівках. А „східняків" та одиноких забрали з собою.

Знову - додому. Знову - пішки. Тільки вже польовими доріжками і невеличкими групками, щоб не приваблювати ворожих літаків. То була дорога назустріч війні, яка насувалася на нашу країну і на кожного з нас. Але то - окрема розповідь. І вона варта, щоб над нею потрудитися.

Михайло РИЖИЙ, с. Каноничі.